

เทศน์เช้า วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๓

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม

ฟังธรรม ฟังธรรมคือสัจธรรม สัจธรรมที่คนที่มีบุญญาธิการค้นคว้าแสวงหาขึ้นมา เห็นใหม่ ธรรมในใจ ธรรมในใจ ถ้าเป็นธรรมในใจ เอโก ธมโม ธรรมเป็นหนึ่งหนึ่งไม่มีสอง หนึ่งไม่มีสองถ้ามันเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมาแล้ว

สิ่งที่เราค้นคว้า เราแสวงหากันอยู่ เราเป็นชาวพุทธนี่ไง เราเป็นชาวพุทธ ชาวพุทธ เราแสวงหาสิ่งนี้ ถ้าเราแสวงหาสิ่งนี้ เราแสวงหาได้ มันเป็นธรรมอันเอก ธรรมอันเอก มันเอกอยู่ในหัวใจอันนั้นนะ แต่ในโลกนี้เป็นของคุณ เห็นใหม่ ของคุณ ทุกข์คู่กับสุข ดีคู่กับชั่ว มันเป็นคนของคุณ ของคุณทั้งนั้น ถ้ามันมีฝ่ายใดสิ่งใดสิ่งหนึ่งมันจะเกิดขึ้น มันจะแปรสภาพของมันไป จากดีก็เป็นร้าย จากร้ายก็เป็นดี

แต่ถ้าคนมีอำนาจวาสนา ว่าอุเบกขา อุเบกขา อุเบกขาก็เวลามันทุกข์ สุข เห็นใหม่ เวลาอุเบกขาทำมา สิ่งที่ทำมา ทำมา อุเบกขา อุเบกขาได้อย่างไร อุเบกขามันเข้ามา มันก็ต่อของจิตนั้นนะ มันจะเป็นอุเบกขาที่ไหน

มันทำลายภวาสวะ ทำลายภพ ถ้าทำลายภพทำลายชาติขึ้นมาแล้ว มันมีอุเบกขามันมีสิ่งใดค้างอยู่ในหัวใจ มีสิ่งใดที่แสวงหา ถ้าแสวงหาตามความเป็นจริงนะ

ถ้าแสวงหาไม่เป็นความจริง รู้อย่างไร พุดอย่างนั้นนะ ถ้าเข้าใจว่าอุเบกขาสูงสุด ก็ว่าอุเบกขานั้นเป็นธรรมะอะไร อุเบกขาเป็นธรรมะ ตาข้ง ตาข้ง เห็นใหม่ เวลาเอียงซ้าย เอียงขวาไง ถ้ามันอัปยากฤตมันตรงกลาง ตรงกลาง ตรงกลางมันก็ต่อของจิตใจ ถ้าตรงกลางมันก็มีกิเลสอะไรนี่พุดถึงว่ารู้แค่นั้น พุดได้แค่นั้น แล้วพุดออกมามันชัดๆ พุดออกมามันก็พุดออกมาจากใจนั้นแหละ ใจรู้อย่างไรก็พุดอย่างนั้น

แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเรา เวลาพูดออกมามันแว้งว่าง มันไม่มีขอบเขต มันไม่มีที่สิ้นสุด มันก็ธรรมกายไง มีขอบมีเขตมีอะไรนะ นั่นก็จะขอบเขตเลยนะ มันยิ่งใหญ่ มันยิ่งใหญ่ขนาดไหนมันก็ต้องย่อยสลายไปเป็นธรรมดา ไม่มีหรอก ไม่มี

แต่ถ้าเป็นธรรม เป็นธรรมขึ้นมา เป็นธรรมในหัวใจ นี่สิ่งที่เราแสวงหา แสวงหาพระพุทธศาสนา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วอยู่ที่वासนาของคนใจ ถ้าคนมีवासนา แม้แต่แค่มีศรัทธาความเชื่อ ถ้ามีศรัทธาความเชื่อ ทาน ศีล ภาวนา ทาน ศีล ภาวนา ได้มากน้อยแค่ไหน ถ้าได้มากน้อยแค่ไหน ฝึกหัดใช้ปัญญา ฝึกหัดใช้ปัญญา

เวลาศึกษา เห็นใหม่ พระพุทธศาสนาก็แค่ฟังธรรม ฟังธรรมเอาบุญ ถ้าบวชลูก บวชหลานขึ้นมาก็เป็นญาติกับศาสนา จะมาศึกษาธรรมะเป็นสังขจะเป็นความจริงในใจของตน มันเป็นทฤษฎีขึ้นมาก่อน แล้วมันจะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าความจริงขึ้นมาถ้าผู้ที่ทำประพฤติปฏิบัติได้อย่างนั้นนะ ถ้าได้อย่างนั้น เห็นใหม่ ธรรมในหัวใจนั้น ถ้าในหัวใจนั้นมันสว่างกระจ่างแจ้ง มันจบสิ้น มันเป็นกระบวนการนั้น แต่ยังไม่จบสิ้นกระบวนการนั้น อวิชชา อวิชชา

เวลามีภัยพิบัติ เห็นใหม่ โรคภัยไข้เจ็บ เวลาพวกเรา พวกเราเป็นประชาชน ประชาชนเต็มขั้น เจ็บไข้ได้ป่วยเราก็ไปหาหมอ ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมาเราก็รักษาหัวใจของเรา นักรบ นักรบพวกหมอ พวกพยาบาลเวลาเขาทำงานของเขา คือเขาไปคลุกคลีกับคนไข้ เขาไปรักษาคนไข้มาเวลาจะกลับบ้าน หรือลูกหลานที่คิดถึง มาถึงนะมันอยากกอด ความผูกพันของใจ ยิ่งไปเห็นคนที่พลัดพราก แล้วนี่ครอบครัวของเรามันอยากจะใกล้ชิด อยากจะให้มันดูดีก็ทำไม่ได้

พ่อแม่เข้าใจได้เพราะพ่อแม่เขาเรียนทางการแพทย์มา เขาเรียนวิชาการของเขา มา เขารู้ว่าโรคภัยไข้เจ็บมันเป็นโรคระบาด โรคระบาด มันจะเอาโรคระบาดนี้ไปด้วยความผูกพัน ไปกอดลูกเพื่อให้โรคภัยไข้เจ็บเข้าไปสู่ลูกหลานของเรามันเป็นไปไม่ได้

แต่! แต่เด็กมันไม่รู้ เด็ก ๕ ขวบ ๑๐ ขวบมันไม่รู้เรื่องหรอก เด็ก ๕ ขวบ ๑๐ ขวบมันก็คิดมันไม่รู้ เพราะความไม่รู้ ไม่รู้นี่ไง เพราะความไม่รู้ขึ้นมา เอ๊ะ! พ่อแม่ก็รักเรามาตลอด ทำไมตอนนี้พ่อแม่กระด้างกระเดื่องกับเรา พ่อแม่ให้เราเข้าไปใกล้ไม่ได้ แต่พยายามอธิบายให้เขาเข้าใจ พยายามอธิบายให้เขาเข้าใจ มันก็มีความผูกพัน มันเจ็บปวดนะ มันเจ็บปวด

ความรักความผูกพันเป็นเรื่องหนึ่งนะ โรคภัยไข้เจ็บที่มันแบ่งแยกออกมาเป็นอีกเรื่องหนึ่งนะ ถ้าความผูกพัน ความผูกพัน ความรักใคร่ต่างๆ มันเป็นธรรมในหัวใจใจ ธรรมในหัวใจ มันผูกพันกับใจของเราใจ แต่เราไปกอดไปโกลัซิดไม่ได้ โกลัซิดไม่ได้ เพราะความเจ็บไข้ได้ป่วย นั้น สิ่งนั้นมันจะแพร่กระจายออกไป ถ้าแพร่กระจายออกไปก็รักษาไว้เฉพาะตน เฉพาะตน

นี่คนที่รู้กับคนที่ไม่รู้ แล้วถ้าสิ่งที่คนที่รู้ ที่รู้ เห็นไหม ถ้ารู้แล้ว เราว่ามันเป็นโรค แต่เราไม่ใช่หมอ เราตรวจของเราเองไม่ได้ เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้น เจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมาถึงจะรู้ว่ามันติดเชื้อขึ้นมา แต่คนที่เจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา ถ้ามันตื่นตูม มันเกิดความรู้สึกวิตกกังวลเกินไป มันก็ทำให้มันเจ็บไข้ได้ป่วยได้เหมือนกัน เวลาเจ็บไข้ได้ป่วย แต่มันเป็นโรคอะไรละ

ย้อนเข้ามาในหัวใจของเราว่าเป็นกิเลสๆ สิ่งที่เป็นกิเลสมันกิเลสอะไรละ สิ่งของมันจะเล็ก มันจะน้อยต่างๆ เวลาครูบาอาจารย์ของเราเก็บเล็กผสมน้อย เวลาหลวงตาท่านชมหลวงปู่มัน เวลาหลวงปู่มันขึ้นมา เห็นไหม เก็บเล็กผสมน้อย ท่านเป็นพระอะไร สติวินัยนะ พระอรหันต์เป็น สติวินัย ถ้าสติวินัยยกเว้น สติวินัย ดูสิหลวงตาท่านพูดไป เวลาท่านสนทนาธรรมกับครูบาอาจารย์องค์ใดแล้ว ในทางสังคม ในทางโลก เขาตีฉันทินินทา เขาใส่ความ ท่านบอกท่านไม่ฟังเลย มันเป็นไปไม่ได้ มันไร้สาระ

เวลาถ้าเป็นทางโลก ทางโลก เวลาทางโลกมีการกระทำ ถ้าไม่มีเจตนา ไม่มีเจตนา เวลาโจรผู้ร้าย เวลาทำร้ายร่างกายกันมันเป็นโทษทางกฎหมายทั้งสิ้น มันผิดกฎหมาย ผิดกฎหมาย แต่เวลาเจ้าหน้าที่เขาทำ ดูสิราชทัณฑ์เวลาเขาคุมนักโทษนั่นนะ เขาทำตามหน้าที่ของเขา เขาทำตามหน้าที่ของเขามันเป็นการควบคุม เวลาเจ้าหน้าที่วิสามัญ วิสามัญ วิสามัญก็มันต่อสู้อย่างไร มันทำลาย ป้องกันตัว ถ้าไม่อย่างนั้นสังคมมันจะร่วมมือกันเป็นสุขไปได้อย่างไร

นี่เงเวลาสิ่งที่ว่าถ้ามันทำด้วยความไม่มีเจตนา ไม่มีเจตนา ถ้าไม่มีเจตนา เวลาผู้ที่เป็น ธรรม เป็นธรรม เวลาสิ่งที่เป็นธรรมมันเป็นกิริยา มันเป็นหน้าที่ นี่เงเราต้องรับรู้ได้ ว่าร่างกาย ต้องการอาหาร เราก็ต้องขบฉัน เราต้องดำรงชีพต่อไป ดำรงชีพต่อไป ดำรงชีพไว้ทำไม ก็วิมุติ สุข วิมุติสุขก็ปล่อยให้มันตายไปสิ มันจะได้วิมุติสุขไป ไถ่ของมันมันเป็นกิเลสที่มันเหยียบย่ำ มันทำลาย ที่มันไม่เข้าใจ ถ้ามันเข้าใจ เข้าใจ เห็นไหม สิ่งนั้นมันทำไม่ได้ มันทำไม่ได้เพราะอะไร

ก็ปล่อยวางเฉยให้มันอดตาย แต่เวลาที่มันต่อสู้กับกิเลสนะ เวลาต่อสู้กับกิเลส คนเรา
เกิดมา เห็นไหม มันก็ต้องการปัจจัย ๔ เครื่องอาศัยทั้งสิ้น เวลาบวชเป็นพระขึ้นมาแล้ว เป็นพระ
หนุ่มเณรน้อยขึ้นมา ร่างกายยังกระฉับกระเฉงอยู่ มันต้องการอาหารเพื่อบำรุงมันมากมาย เวลา
เราอดนอน เราผ่อนอาหาร เราอดอาหาร เราผ่อนมัน เราผ่อนมันไง นี่เราผ่อนมัน ผ่อนมันเพราะ
อะไร เพราะว่าผ่อนมันเพราะเราไง เราเขลา เราไม่มีสติปัญญาสามารถที่จะจับกิเลสในใจของ
เราได้

จับกิเลส จับกิเลส จับขโมย ขโมยในหัวใจนี่มันคือมันด้าน มันครอบมันงำในหัวใจ จับ
มันไม่ได้เพราะมันเป็นสมุทัย มันนอนเนื่องมากับความคิดใจ ก็ความคิดเรานั้นแหละมันถูก มันดี
มันยอด มันเยี่ยมมันนั่นแหละ กิเลสทั้งนั้น แล้วจับมันไม่ได้ไง

เวลาอดนอนผ่อนอาหารขึ้นมา เราหิวไหม ก็หิว กิเลสมันหิวไปด้วย เวลากิเลสมันอยาก
ของมัน มันดินมันรนของมัน ชีตจำกัดวงของมันไง เวลาถ้ามันเห็นใจ ตัณหาความทะยานอยาก
ตัณหาความทะยานอยากเป็นสมุทัย แล้วจับมันได้ จับมันไม่ได้ไง เราจับมันไม่ได้แล้วอดทำไม
อดให้มันหิวมันกระหายทำไม อดเพราะไม่ให้มีกำลังใจ อดเพราะไม่ให้มันกระที่บมันเหยียบย่ำ
หัวใจใจ เวลามันสงบระงับเข้ามาได้ มันปล่อยวาง ไร้ความหิว ไร้ความกระหาย ไร้ความที่วิตก
กังวลไปไหนหมดละ ว่างหมดเลย ธาตุขันธไม่ทับจิต

ถ้าคนมันมีสติมันแสวงหาของมันนะ เวลามันจับของมันได้ จับของมันได้ไง ถ้าจับได้ จิต
เห็นอาการของจิต เวลามันเกิดปัญญาขึ้นมามันเป็นภาวนามยปัญญาเกิดจากใจ มันมหัศจรรย์
เวลามีกิเลสอดนอนผ่อนอาหารเพื่อจะค้นคว้า เพื่อจะแสวงหา

แต่เวลาคนที่สิ้นกิเลสไปแล้ว มันจะไปทำลายกิเลสอะไรที่ไหนละ นี่ไงเวลาพญามารๆ
เวลาดลใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดเวลา “ก็อยู่ไปทำไม ก็อยู่กับโลก โลกมันขี้ ขี้
โลก ขี้โกรธ ขี้หลงใหล ก็ตายซะ ตายซะ” มาอาราธนามานิมนต์ตลอดเวลา พญามารๆ องค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สนใจมันเลย นี่ไงเวลามันอยู่ในหัวใจขึ้นมาไม่รู้ไม่เห็นมัน เชื้อ
มันมาตลอด มันเหยียบย่ำทำลายมาตลอดไง ตอนนี้ทำลายมันแล้ว ทำลายมันจบสิ้นในหัวใจไป
แล้วไง มันก็มาเจ้าจะมาแฉะ มาเชื้อมาเชิญ ท่านไม่สนใจหรอก ท่านรู้เท่าทันมันไง รู้เท่าทันมันไง

เวลาคนที่สิ้นกิเลสไปแล้ว สิ้นกิเลสไปแล้ว สิ่งนี้เพื่อประโยชน์ ประโยชน์กับโลก ความ เป็นอยู่มันเป็นประโยชน์อยู่ก็ยังคงดำรงประโยชน์อยู่ สิ่งที่ว่ามันมาอาภรณ์ มันมาเชื้อมาเชิญ นั่น ไร้สาระเลย แต่เวลาถึงที่สุดแล้วคนเรามันหมดอายุขัยมันเรื่องธรรมดาๆ

ถ้าอายุขัยขึ้นมา อำนาจวาสนาบารมีของคนใด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะบอก เลย “เราวาสนาน้อย วาสนาน้อย แค่อายุ ๘๐ ปีเท่านั้น” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละ พระองค์มา ๘๐,๐๐๐ ปีอย่างนี้ ๖๐,๐๐๐ ปีอย่างนี้ เขาทำของเขา

แล้ว “ไอ้โฮ! คนอยู่เป็นหมื่นๆ ปีได้ด้วยหรือ?”

อะไรมันก็เป็นไปได้ทั้งนั้นนะ ถ้าถึงเวลาที่มันเหมาะสม

นมมันบินเป็นเรื่องธรรมดา กิเลสมันเหยียบหัวใจของคนเป็นเรื่องธรรมดา ธรรมดาไป ประชาธิปไตย ประชาธิปไตย สิทธิเสมอภาค สิทธิเสมอภาคแล้วได้อะไรมาละ เสมอภาคก็เป็น การแค่แนวทางการคิดว่าเสมอภาค แต่ถ้าเป็นจริง เป็นจริงมันไม่เสมอหรือ คุณสิเวลาเด็กน้อยมัน กินอาหารอ่อน เวลามันโตขึ้นมา เห็นไหม มันก็เริ่มเติบโตขึ้นมา คนเฒ่า คนชราขึ้นมา เวลาพื้น ไม่มีแล้วเขากินอาหารเหลวเลย มันเป็นเรื่องธรรมดาๆ ถ้ามันเป็นความจริงใจ เสมอภาค เสมอ ภาค จะให้เหมือนกันหมดเป็นไปได้

กิเลสมันเข้ามันยวนมันกระตุ้นของมัน ถ้ามันเข้ามันยวนมันกระตุ้นของมัน เรื่องของ กิเลสของเรา ถ้ากิเลสของเรายังมีอยู่ในหัวใจ มันไปตามกระแสสังคม มันตื่นโลก ตื่นสงสาร

แต่ถ้ามันเป็นจริง เป็นจริงขึ้นมา เราฝึกหัดของเรา ฝึกหัดของเราขึ้นมา ยิ่งมีภัยพิบัติ อย่างนี้ ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมา มันเป็นอย่างนี้ ทุกคนต้องเจอสภาพแบบนี้ สภาพแบบนี้ทุกคน เจอเสมอกัน ถ้าทุกคนเจอเสมอกัน ทุกคนเตรียมตัวความพร้อมมากน้อยแค่ไหน คนที่เตรียมตัว ความพร้อมมากกว่า เกิดภัยพิบัติเหมือนกัน แต่เราจะดูแลรักษา ทั้งทางสังคม ทั้งตัวตนของเรา ทั้งหัวใจของเรา เราดูแลรักษา

ไม่เหมือน เห็นไหม คุณหมอ หมอที่เขา รู้ เขาเรียนทางวิชาการแพทย์มาเขารู้ ถ้ามียา รักษาได้มันก็จะรักษาได้ ตอนนี้มันรักษายังไม่ได้ มันเป็นโรคติดต่อ เวลากลับบ้านกลับเรือนไป แล้ว ลูกหลานมันอยากเข้ามาใกล้ชิด รักที่ไม่มีสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัยในหัวใจเลยก็รักของพ่อของ

แม่ แล้วทำไมพ่อแม่คราวนี้เข้ามาใกล้เราไม่ได้เลย ทำไมกระด้างกระเดื่อง ใ้ลูกเล็กๆ มันไม่รู้เรื่อง แต่มันไม่รู้เรื่องขึ้นมา นั่นนะความไม่รู้ ความไม่รู้ ถ้าความไม่รู้ขึ้นมามันมีการป้องกัน สิ่งที่เราและสิ่งที่ไม่รู้นี้เป็นเรื่องหนึ่งนะ

สิ่งที่คือด้าน ใ้พวกคือด้าน ใ้พวกที่เห็นแก่ตัว ใ้พวกที่ทำลายนั่นนะ คิดว่าไม่เป็นไร ไม่เป็นไร พอเป็นแล้ว เป็นแล้วอย่ามารักษาสิ ถ้าไม่เป็นไร ไม่เป็นไรก็เอาตัวรอดให้ได้สิ เวลาไม่เป็นไร ไม่เป็นไร เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมาไปหาหมอทั้งนั้นนะ ไม่เป็นไร ไม่เป็นไร ไปใช้ทรัพยากรให้มันสิ้นเปลืองไปโดยคำว่า “ไม่เป็นไรของเราใจ” ด้วยจิตใจที่มันเห็นแก่ตัว จิตใจที่มันติดพันของมันว่าอย่างนี้เป็นประโยชน์กับตน ไม่กลัว กลัวจะอดอยากทุกข์ยากมาก เราต้องแสวงหาก่อน ใ้เรื่องชีวิตไว้ทีหลัง แล้วจริงๆ ทำไมจะตายขึ้นมาทำไมกลัวล่ะ

ใ้พวกคือด้านก็เป็นเรื่องหนึ่งนะ ใจของคนมันเป็นร้อยแปด มนุสสตีระจกานโน มนุสสเปโต มนุสสเทโว มนุสสย์เหมือนกัน มนุสสย์เหมือนกันทั้งนั้นนะ แต่จิตใจมันสูงมันต่ำแตกต่างกัน แล้วที่มันขัดมันแย้ง มันเหยียบมันย่ำ มันทำลาย นั่นก็เรื่องของกิเลส กิเลสหนา กิเลสหายาบ กิเลสบาง มันแตกต่างกันไป ถ้าแตกต่างกันไป เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาในสังคมเหมือนกันไง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอน สอนให้เราทำทานเสียสละของเราขึ้นมา เวลาเราทำทาน ทำบุญกุศล อานาจาवासนาบารมีนะ อานาจาवासนาบารมี เวลาภาวนาสี เวลาจิตสงบ แล้วหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นมหัศจรรย์มาก พอจิตคึกคะนอง เวลาจิตมันจะสงบนะ ดิ่งเข้ามาให้เข้ามานะ มันก็ตกลงไปสู่เบื้องล่างซะ เวลาตั้งขึ้นมามันก็พุ่งขึ้นไปบนอากาศนุ่นเลยนะ มันมหัศจรรย์ มันมีกำลัง มันแรงของมันมาก

แล้วมหัศจรรย์แล้วต้องมีสติปัญญาที่สูงส่งกว่า ที่อานาจาवासนามากกว่า ควบคุมให้มันเป็นความพอดี เวลาสงบขึ้นมาก็สงบเข้ามาในหัวใจนี่ก็พอ แล้วสงบในหัวใจแล้ว มันมีกำลังแล้ว ใคร่ครวญขนาดไหน แสวงหาค้นคว้า ต้องค้นคว้า ดูสิโรคภัยไข้เจ็บ เขาต้องวิเคราะห์เลยว่าเป็นโรคอะไร จะรักษาด้วยยาอะไร มันถึงจะหายขึ้นมา แต่ถ้าเป็นมะเร็งเขาตายคือโมเลย เวลายังไม่เข้าใจ เขาก็เอ๊กเซอร์ยก่อน ดูว่ามันเป็นอะไร เขาต้องวิเคราะห์ให้ได้

นี่ก็เหมือนกัน เวลาหัวใจของเรามีกิเลสต้นหาความทะยานอยากมันเกี่ยวกับอะไรล่ะ มันไปผูกพันกับอะไรล่ะ ถ้ามันจับของมันได้ มันต้องคลี่คลายของมันด้วยสติ

**ด้วยปัญญาของตนไง ถ้าคลี่คลายด้วยสติปัญญาของตน มันถึงจะเห็นย้อนกลับมาเลย
โอ้โฮ! ธรรมโศกมันสำคัญอย่างนี้ อ้อ! ภาวนามยปัญญามันเป็นอย่างนี้**

มันไม่ใช่ตรรกะปัญญาที่เราคิดค้นขึ้นมาจากเรา แล้วก็เหม! วิเคราะห์วิจัยไป วิเคราะห์
วิจัยกิเลสมันยืมๆ อยู่ข้างหลังนะ มันสนตะพาย แล้วมันก็เขียนด้วยแล้ว โอ้ย! คิดใหญ่เลย สุญญ
ตา สุญญตา สุญญตา สุญญที่ไหนละ กิเลสมันพาดแล้วอยู่ข้างหลังนั้นนะยังไม่รู้สึกตัว

แต่ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาะมันสังเวช เวลาครูบาอาจารย์ของเรา เวลาท่านผ่านเป็น
ชั้นเป็นตอนขึ้นมา “ทำไมเราโง่ขนาดนี้ ทำไมเราโง่ขนาดนี้” ไม่มีใครว่ายิ่งใหญ่เลยนะ กิเลสมัน
ปิดหูปิดตา โง่เง่าเต่าตุ่นเลย โง่เง่าเต่าตุ่นอยู่ในอำนาจของมันไง มันหลอกใช้ มันเสียม มัน
บังคับให้เป็นไป โง่อย่างนี้ โง่อย่างนี้

เวลาไปเห็นขึ้นมา เออ! เราเจอแล้ว เวลามันข่มขี่ ขี้คอมาตลอด คราวนี้ต้องพลิกแพลง
ต้องซัดให้มันตกจากไหล่ให้ได้ แล้วพิจารณามัน แยกแยะให้ได้ ให้มันทำลายให้ได้ พอทำลายได้
ได้หัวใจของตน เห็นไหม นี่ภาวนามยปัญญา แล้วเวลามันเสร็จสิ้นของมัน ตั้งแขนขา ตั้ง
แขนขา มันขาดออกไปจากจิตเป็นชั้นเป็นตอน เป็นชั้นเป็นตอนไง มรรค ๔ ผล ๔
เวลามันเป็นจริง เป็นจริง มันเป็นจริงอย่างนั้น นี่ภาคปฏิบัติ

ปริยัติเป็นปริยัติ ศีกษาก็ศึกษาไว้เพื่อทรงจำธรรมวินัย สืบต่ออนุชนรุ่นหลังไป ผู้ที่มี
อำนาจวาสนาขึ้นมาะ มันก็หยิบมาฉวยเอามรรคเอาผลในหัวใจของตน ประพฤติปฏิบัติ เดิน
จงกรม นั่งสมาธิภาวนาเกือบเป็นเกือบตายเพื่อมรรคเพื่อผลในหัวใจนี้ ถ้าในหัวใจมันคายพิษ
ออกไปแล้ว ดุสิตอนนี้เขากลับกันมากเลย ใ้ภัยพิบัตินี้

**แต่ถ้าจิตใจมันพ้นแล้วจบ มันพ้นแล้วไม่ตื่นกลัวไปกับอะไรทั้งสิ้น มันไม่ตื่นกลัว
อะไรทั้งสิ้น แล้วมันไม่ไปสงสัยใครทั้งสิ้น ระยะเวลา ถ้าไม่ไปสงสัยกับใครมันก็ปลอดภัย**

พระกรรมฐาน ท่านอยู่ในป่าในเขาของท่านองค์เดียว ท่านอยู่สุขสบายของท่าน ไม่ยุ่งกับ
ใครทั้งสิ้น แต่! แต่ร่างกายนี้มันชราคร่ำคร่าเป็นเรื่องธรรมดา เวลาคนเกิดมาแล้ว ชีวิตนี้มีการ
พลัดพรากเป็นที่สุด แต่เราพยายามขวนขวายกระทำของเรา เราให้พลัดพรากจากกิเลสก่อน ให้
กิเลสมันยุบมันยอบลงบ้าง สร้างอำนาจวาสนาบารมีของเรา ถ้ามันยังทำไม่ได้ก็พยายามสร้าง

ของเรา สร้างคุณงามความดีของเรา อย่าไปสร้างบาปสร้างกรรมขึ้นมา สร้างแต่คุณงามความดี
คุณงามความดี คุณงามความดีเพื่อหัวใจนี้ เวลามันสงบระงับขึ้นมามันจะมีคุณค่าของมัน

ต่างคนต่างแยกอยู่ของแต่ละคนเป็นเอกเทศ เอกเทศ บางคนอยู่ด้วยความรุ่มร้อน บางคน
อยู่ด้วยความสุขสบาย บางคนอยู่ด้วยความวิตกกังวล บางคนพอเป็นไป เห็นใหม่ นี่วาสนา
อำนาจวาสนา เวลาจิตสงบแล้วมันมีวาสนาของมัน จะเป็นจริงเป็นจังมากน้อยแค่ไหน ถ้าเป็น
จริงเป็นจังมากน้อยแค่ไหนนะ มันมีระยะ พยายามยืนระยะให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้หรือไม่

ถ้าถึงที่สุดแห่งทุกข์แล้วไม่เกิดอีกเลย แล้วไม่เกิดก็รู้ว่าไม่เกิดนะ เป็นโสดาบัน
อีก ๗ ชนิดชัดๆ เป็นสกิทาคามี เป็นอนาคามี กามภพไม่มาเกิดอีกแล้วกามภพ เกิดบน
พรหมเท่านั้น มันรู้ของมันชัดๆ มันชัดๆ เพราะอวิชชา เพราะความไม่ชัดถึงได้เวียน
ว่ายตายเกิดในวัฏฏะนี้ไง เวลาสิ้นกิเลสไปแล้วอะไรตาย โภก ไม่มีอะไรเลย ไม่มีอะไร
ตาย ตั้งแต่วันกิเลสตาย เห็นใหม่ พ้นจากวัฏฏะ แล้วลาวัฏฏะพอกันที เอวัง